

B

Returadresse:

ProSus
Senter for utvikling og miljø
Universitetet i Oslo
Postboks 1116 Blindern
0317 Oslo

(Forts. fra side 1)

Det man imidlertid er enige om, er at et bredt samarbeid mellom flere grupperinger/aktører må til. Hvilken rolle og hvilket ansvar de ulike aktørene skal tillegges, samt hvordan myndigheter bør opptre og støtte aktørenes innsats, var derfor gjenstand for diskusjon. Et avgjørende poeng i denne debatten er hvordan involvere innbyggerne i beslutningsprosesser. I store trekk dreier

det seg om å tilgjengeliggjøre informasjon og gi allmennheten adgang til juridiske og beslutningsmessige prosesser.

Avslutningsvis behandlet deltakerne spørsmål av mer langsiktig karakter. Hvordan stater kan bli enige om hva som er felles utfordringer og problemer, og hvordan bedre informere nasjonale myndigheter for å ta riktige beslutninger, var spørsmål som ble diskutert.

Ny bok: Sustainable Communities in Europe

«Sustainable Communities in Europe» presenterer detaljert forskning om kommunenes deltakelse og arbeid med lokal Agenda 21 i 11 europeiske land (Sverige, Finland, Danmark, Norge, Storbritannia, Irland, Nederland, Frankrike, Østerrike, Italia og Spania). Boken identifiserer de mest betydningsfulle initiativ og tiltak innenfor

rammen av LA21 samt skisserer verdifull erfaring i arbeidet med å omforme og iverksette disse i praktisk politikk.

En oversikt over iverksetting i hvert land etterfølges av en sammenliknende analyse av de positive og negative trekk fram til nå. Hvert kapittel peker også på gode eksempler til etterfølgelse og synliggjør de største utfordringene knyttet til realisering av bærekraftig utvikling.

(Forts. fra side 3)

Samtidig kan vi registrere at WBCSD ønsker å delta aktivt på Johannesburg-konferansen. Det må derfor være naturlig å stille spørsmålet hvorvidt all næringsvirksomhet med en god profil på samfunnsansvar uansett skal kunne rettferdiggjøres. Fossilt brensel som energibærer truer utvilsomt framtidig realisering av økologiske som sosiale behov. Det britiske oljeselskapet bp har formelt endret referansen fra British Petroleum til «Beyond Petroleum», men fortsatt er det aller meste av selskapets

verdiskapning «based on petroleum». Så lenge bp og andre tunge industriaktører baserer sin verdiskapning på fossile energikilder som skaper betydelige miljøproblemer, vil bidraget til bærekraftig utvikling forbli begrenset.

Dersom næringslivet på en troverdig måte skal være med på debatten rundt bærekraftig utvikling, må initiativ knyttet til bedrifters samfunnsansvar i sterkere grad ta høyde for volumeffekter av den økonomiske vekst som næringslivet stimulerer. Jordas bæreevne må bli en reell referanse i bedrifters arbeid med øko-effektivitet

For mer informasjon:

OECD: <http://www.oecd.org/oecd/pages/home/displaygeneral/0,3380,EN-home-21-nodirectorate-no-no--21,FF.html>
ProSus: Lafferty, W.M (kommer): *Adapting government practice to the goals of sustainable development*. Arbeidsnotat.

Finn en fagperson!

Nå kan alle som jobber med internasjonale forhold raskt og effektivt finne fram til den fagekspertisen de søker. ProSus og SUM har i samarbeid med syv andre forskningsmiljøer utviklet en søkbar database som gir oversikt over faglig ekspertise på en omfattende liste av kompetanse-områder. Basen finner du på www.ninfo.no

og bedrifters samfunnsansvar. Hvorvidt næringslivet reelt initierer innovasjon for å erstatte fossilt brensel kan derfor bli en lakmustest på deres forpliktelser til bærekraftig utvikling.

AR

ProSus

Forskningsleder:
William M. Lafferty

Medarbeidere:
Trygve Bjørnæs, Eivind Hovden, Hilde Ibsen, Gard Lindseth, Morten Nordskog, Ingrid Thorsen Norland, Audun Ruud, Mette Samsing, Hilde Annette Aakre

Program for forskning og utredning for et bærekraftig samfunn (ProSus)
Senter for utvikling og miljø
Universitetet i Oslo
Postboks 1116 Blindern
0317 Oslo

Bestilling av abonnement:
Tel: 22 85 89 00
Faks: 22 85 87 90
informasjon@prosus.uio.no
Besøksadresse: Sognsveien 68, 4. et.
ISSN: 1502-5381

Redaktør:
Morten Nordskog
Grafisk formgivning:
Mette Samsing
Trykket på resirkulert papir

MONITOR 21

Et informasjonsblad om bærekraftig utvikling

Nummer 4 Desember 2001

OECD: Arena for diskusjon om styringsinstrumenter for bærekraftig utvikling

Foto: OECD

OECDs visegeneralsekretær
Thorvald Moe

OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) gjennomførte 22.-23. november et fagseminar om hvordan myndigheter kan forbedre styring for bærekraftig utvikling (*Improving Governance for Sustainable Development*). OECDs visegeneralsekretær, Thorvald Moe, ønsket velkommen og redegjorde for OECDs Public Management Service (PUMA) arbeid med bærekraftig utvikling. Moe håpet at seminaret og de inviterte forskerne på området nå kunne assistere OECD i deres videre arbeid for å identifisere mulige løsninger for en effektiv politikk for bærekraftig utvikling. Forskningsleder i ProSus, William M. Lafferty, var invitert for å presentere bakgrunnsnotatet «Adapting government practice to the goals of sustainable development».

Seminaret tok utgangspunkt i at de rike industrilandene ikke har levd opp til forventningene som fulgte i kjølvannet av Riokonferansen. Forskning har påpekt at nasjonale myndigheter har kommet til kort i sitt forsøk på en effektiv iverksetting av målene nedfelt i Agenda 21.

Seminaret var organisert i tre tematiske deler; (1) utfordringer knyttet til politikkintegrering; (2) forholdet mellom myndigheter og samfunn, samt (3) utforming av et langsiktig perspektiv. Den første delen konsentrerte seg om å identifisere styringsverktøy for nasjonale myndigheter. Hvordan få til effektiv integrasjon av miljøhensyn (grønne regnskaper og budsjetter); hvordan sikre bedre evaluering av eksisterende praksis (bruk av miljøkonsekvensanalyser) samt styrking av myndigheters ansvar (innsynsmekanismer, grønn revisjon) var viktige spørsmål som ble reist.

Gjennom bruk av case-studier har OECD fått påvist at det har oppstått et dilemma mellom forsøk på å desentralisere oppgaver (for å bringe regjeringer nærmere innbyggerne) og nødvendigheten av å etterleve internasjonale og regionale inngåtte avtaler og forpliktelser (behovet for nasjonal iverksetting). Hvordan finne fram til den beste avveining mellom nedenfra-opp tilnærming og behovet for nasjonal

styring og kontroll er derfor regnet som en av de største utfordringer knyttet til politikk for bærekraftig utvikling.

Borgerne må med

Del 2 tok for seg problemer knyttet til manglende bærekraftig produksjon og forbruksmønstre. Skal en nå målsettingen om en bærekraftig utvikling, er det helt nødvendig at dagens mønster endres. Hvordan realisere det derimot, er det knyttet stor uenighet til. Ulike avveininger må til for å avgjøre hvorvidt man bør øke/opprettholde bruk av miljøskatter, vektlegge støtte til offentlig transport framfor nye (motor)vegløsninger, lagre eller forbrenne avfall etc.

(Forts. s. 4)

OECDs Public Management Service (PUMA) fokuserer på styringsaspektet ved bærekraftig utvikling. Hva skal institusjoners rolle være, hvordan sikre deltakelse fra det sivile samfunn, er spørsmål som blir belyst. En målsetting er å undersøke hvordan nødvendig tilpasning til styring for bærekraftig utvikling vil endre den overordnede politikkutformingen, samt identifisere og evaluere «best-practice» av styring for en bærekraftig utvikling.

Program for forskning og utredning for et bærekraftig samfunn

www.prosus.uio.no

Ny kurs for bærekraftig utvikling?

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) har nylig avlevert sin vurdering av miljøinnsatsen i Norge. Den slår fast at Norges selvilde som ledende miljønasjon trenger et nytt spill. I sin gjennomgang peker OECD på en rekke kritikkverdige forhold ved norsk miljøpolitikk. CO2 utslippene øker, det samme gjør energiforbruket og innsatsen for å verne natur, rovdyr og villaks er lite tilfredsstillende.

Regjeringen og miljøvernminister Børge Brende har signalisert at de ser alvorlig på OECDs vurdering og varsler en "revitalisering av miljøvernpolitikken". Hvordan dette vil skje skal synliggjøres ved framlegging av flere sentrale dokumenter. Brende varsler en tilleggsmelding om nasjonal klimapolitikk og den bebudede nasjonale strategi for bærekraftig utvikling vil bli lagt fram våren 2002.

Det er nettopp på disse to områdene regjeringen vil støtte på store utfordringer. For å innfri Kyotoprotokollens forpliktelser har regjeringen varslet at reduksjonen i stor grad skal skje nasjonalt. I hvilke sektorer regjeringen velger å kutte blir en hard nøtt å knekke. Regjeringen vil også oppleve motstand fra flere sektorer ved utarbeiding av en nasjonal strategi for bærekraftig utvikling. Hensikten med en slik strategi er nettopp å sette ulike politiske mål opp mot hverandre, og man må følgelig diskutere og prioritere mellom dem. Under dette hører en gjennomgang av subsidiepolitikken, noe som OECD mener er tvingende nødvendig, og som trolig vil skape stor uro i flere sektorer (bl.a. landbruk og fiskeri).

Miljøvernministeren har selv sagt at det har vært for mye prat og for lite handling i norsk miljøpolitikk. Med Sem-erklæringen og de senere offensive utspill har samarbeidsregjeringen lagt listen høyt. Det er derfor grunn til å forvente store løft i arbeidet for en bærekraftig utvikling. Skal regjeringen framstå som troverdig, er det tvingende nødvendig å utvise ansvarlighet og sørge for at politiske dokumenter og innslag i mediadebatter blir omsatt til praktisk handling. Miljøvernministeren tar de kritiske innspillene fra OECD alvorlig. Det gjenstår å se om hans egen regjering tar ham like alvorlig.

Red.

EU: Indikatorer skal måle innsats for bærekraftig utvikling

EUs ministerråd har blitt enige om et sett med syv såkalte «headline-indicators» som skal være til hjelp for å måle framdriften i forhold til den vedtatte EU-strategien for bærekraftig utvikling, melder nyhetsbyrået ENDS. EU-kommisjonen vil inkludere indikatorene i en «sammensatt rapport» om strategien som skal utarbeides til vårens EU-toppmøte i Barcelona. En gruppe av europeiske miljøvernorganisasjoner er imidlertid svært kritiske og frykter at et for snevert utvalg av indikatorer vil underminere EUs arbeid for bærekraftig utvikling.

De utvalgte indikatorene reflekterer de fire hovedsatsingsområdene for EUs strategi; bekjempe klimaendring (1;2); sikre bærekraftig transportmønster (3;4); iverksette tiltak mot trusler mot offentlig helse (5;6); samt generelle økonomiske forhold (7). De syv hovedindikatorer er:

1. Utslipp av drivhusgasser (6 stk.), uttrykt i absolutte størrelser (i henhold til Kyoto-målsetting);
2. Andel av fornybar energi i elektrisitetsforbruket;
3. Transportvolum vs. BNP (passasjerer - km, frakt i tonn - km);
4. Transportinndeling (passasjerer - km, frakt tonn - km);
5. Bybefolkning utsatt for luftforurensning;
6. Kommunalt innsamlet avfall, landfylt og forbrent (kg/innbygger);
7. Energiintensitet i økonomien (energiforbruk/BNP)

Fortsatt gjenstår det å oppnå tilslutning til hovedindikatorer fra EUs statsledere. Dette skal diskuteres når statslederne møtes til toppmøte i Laeken i midten av desember. Belgias minister for energi og bærekraftig utvikling, Olivier Deleuze, er imidlertid ikke bekymret for at EUs statsledere ikke skal slutte seg til

Olivier Deleuze

EU-kommisjonens forslag. Deleuze mener at den oppnådde enighet knyttet til indikatorene «bekrefter at medlemslandene har til hensikt å oppnå målsettingene i strategien fullt og helt».

Miljøvernorganisasjonene kritiske

Kritikken fra miljøvernorganisasjoner har derimot ikke latt vente på seg. I en pressemelding uttrykker de «grønne G8», Europas åtte største miljøvernorganisasjoner (Greenpeace, WWF, the European Environmental Bureau, Friends of Nature International, Birdlife International, the European Federation for Transport and Environment, Friends of the Earth Europe and Climate Network Europe) misnøye med at indikatorene bare dekker deler av hva Gøteborgmøtet (juni, 2001) besluttet som de mest presserende miljømessige problemer.

Ifølge en talsmann fra gruppen er indikatorer for biodiversitet, ressurs-effektivitet og kjemikalier helt fraværende og burde inkluderes. Etter deres mening har ikke EU-kommisjonen levert varene, og gruppen oppfordrer derfor EU-rådet til ikke å godta en slik halvferdig løsning, og insistere på at et forslag må inneholde indikatorer som tydelig understreker en forpliktelse til bærekraftig utvikling.

Lenker for mer informasjon:

Om EUs strategi for BU; http://europa.eu.int/comm/environment/eussd/index_sv.htm

Om toppmøtet i Laeken; http://europa.eu.int/comm/laeken_council

Om G8; www.t-e.nu

Bedrifiers samfunnsansvar og bærekraftig utvikling, hva er koblingen?

Begrepet bærekraftig utvikling

ble av Brundtlandkommisjonen

definert som «en utvikling

som imøtekommer dagens

behov uten å ødelegge

mulighetene for at kommende

generasjoner skal få dekket

sine behov». Under FNs

konferanse om miljø og

utvikling (1992) ble dette

politiske mål konkretisert i

Agenda 21, en handlingsplan

for det 21. århundre. I

agendaens kapittel 30 omtales

næringslivets ansvar for en bærekraftig

utvikling. Dette har senere kommet til

uttrykk gjennom flere konstruktive bidrag.

To av dem forbindes gjerne med det vi

kan kalle «øko-effektivitet» og bedrifiers

samfunnsansvar.

Politiske reguleringer har beveget bedrifter i retning av større ansvar for samfunn og miljø. Senere har enkelte bedrifter fremmet tiltak som går lengre enn myndigheters krav. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) er en internasjonal organisasjon representert med slike «foregangs»-bedrifter, og har til hensikt å fremme hensynet til en bærekraftig utvikling i næringslivet.

Organisasjonen definerer øko-effektivitet som «produksjon av konkurransedyktige varer og tjenester som tilfredsstiller menneskelige behov og skaper livskvalitet, mens miljøbelastningen blir redusert gjennom hele produktets livssyklus til et nivå som tilsvarer jordas bæreevne». I tråd med dette har næringslivet, hjemme som ute, fremmet innsats for økt ressursutnyttelse gjennom styrket forurensningskontroll, økt resirkulering og energisparing.

I den senere tid har næringslivet i

sin argumentasjon for bærekraftig utvikling ofte vist til bedrifiers samfunnsansvar. Det henvises ofte til den tredelte bunnlinjen om utvidet ansvar fra bedriftsøkonomi til miljø og sosiale spørsmål. I notatet «The Business Case for Sustainable Development» – et innspill fra WBCSD til neste års FN-konferanse om bærekraftig utvikling i Johannesburg – defineres bedrifiers samfunnsansvar som «bedriftens forpliktelser til å bidra til en bærekraftig økonomisk utvikling samt å bedre livskvaliteten generelt».

Manglende kopling til Agenda 21

Forskning viser at til tross for gode dokumenterbare øko-effektive tiltak på bedriftsplan, varierer bedrifiers miljøinitiativ og de totale miljøbelastninger øker. Både avfallsmengde og energiforbruk øker. Selv om WBCSD inkluderer miljø i sin definisjon av bedrifiers samfunnsansvar, er det fortsatt usikkert om næringslivets tiltak for å styrke dette er sammenfallende med de mål som er konkretisert i Agenda 21. Ikke minst gjelder dette aktivitet som på sikt ikke er øko-effektiv ved å true jordas bæreevne, f.eks. økte utslipp av klimagasser.

(Forts. side 4)

Publikasjoner

Bøker

► Lafferty, William M. (ed.) (2001): **Sustainable Communities in Europe**. London: Earthscan. (Bestilles direkte fra forlaget).

► Lafferty, William M. and James Meadowcroft (eds.) (2000): **Implementing Sustainable Development: Strategies and Initiatives in High Consumption Societies**. Oxford: Oxford University Press. (Bestilles direkte fra forlaget).

► Hansen, Stein, Pål Føyn Jespersen and Ingeborg Rasmussen (2000): **Towards a Sustainable Economy: The Application of Ecological Premises into Long-Term Planning in Norway**. New York: Palgrave. (Bestilles direkte fra forlaget).

Rapporter

► Oluf Langhelle: **Sustainable Production and Consumption - from Conceptions of Sustainable Development to Household Strategies for Sustainable Consumption**. Report 4/2001.

► Carlo Aall mfl.: **Ansvars- og myndighetsfordeling mellom stat og kommune på miljøområdet**. Oppsummering av erfaringer fra forskning omkring kommunalt miljøvern. Rapport 3/2001.

► Fuchs, Doris A. and Sylvia Lorek: **An Inquiry into the Impact of Globalization on the Potential for 'Sustainable Consumption' in Households**. Report 2/2001.

► Straume, Ingerid S.: **Miljøspørsmål som samfunnsproblem. Lokal Agenda 21 og politisering av offentligheten**. Rapport 1/2001.

Arbeidsnotater

► Gard Lindseth: **Participation, Discourse and Consensus: Local Agenda 21 in a Deliberative Democracy Perspective**. Working Paper 4/2001.

► Trygve Bjørnæs: **Local Agenda 21 – The Importance of Environmental Officers and Cross-Municipal Differences**. Working Paper 3/2001.

► Gard Lindseth: **Local Agenda 21 and Discourse Analysis. Groundwork for an Empirical Study of 3 Norwegian Municipalities**. Working Paper 2/2001.

Oppdatert på bærekraftig utvikling? Prøv ProSusNett – et månedlig elektronisk nyhetsbrev fra ProSus. Registrer deg på:

www.prosus.uio.no